

Fagkatalogen

2009/2010

Studiespesialiserende utdanningsprogram

**Gjøvik
videregående
skole**

INNHold

PROGRAMOMRÅDE FOR REALFAG	2
MATEMATIKK	2
KJEMI	3
FYSIKK.....	4
BIOLOGI	5
INFORMASJONSTEKNOLOGI	6
GEOFAG	7
X-KURSENE	9
GEOFAG X	9
TEKNOLOGI OG FORSKNINGSLÆRE X.....	9
PROGRAMOMRÅDE FOR SPRÅK, SAMFUNNSFAG OG ØKONOMI	11
ENGELSK – GENERELT OM PROGRAMFAGENE	11
INTERNASJONAL ENGELSK.....	11
ENGELSKSPRÅKLIG LITTERATUR OG KULTUR	12
SAMFUNNSFAGLIG ENGELSK	12
FREMMEDSPRÅK – FRANSK, TYSK, SPANSK	12
HISTORIE OG FILOSOFI	14
ØKONOMISTYRING OG ØKONOMI OG LEDELSE	16
SAMFUNNSØKONOMI.....	17
MARKEDSFØRING, STRATEGI OG LEDELSE	18
SOSIOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI	20
POLITIKK OG MENNESKERETTIGHETER	21
SOSIALKUNNSKAP	21
RETTSLÆRE	22
MEDIE- OG INFORMASJONSKUNNSKAP	24
ENTREPRENØRSKAP OG BEDRIFTSUTVIKLING.....	25
VALGFRIE PROGRAMFAG	27
BREDDEIDRETT	27
TRYKK OG FOTO	27
DANSETEKNIKKER	29
VISUELL KULTUR OG SAMFUNN –.....	29

PROGRAMOMRÅDE FOR REALFAG

MATEMATIKK

Formål

Matematikk er et fag som på en sentral måte preger vår moderne sivilisasjon, både som redskap til å forstå og fungere i samfunnet og som bærer av en tradisjon med røtter i mange av verdens gamle kulturer.

Matematikk brukes til å utforske universet, systematisere erfaringer og beskrive og forstå naturgitte og samfunnsmessige sammenhenger.

Et viktig formål med programfaget er å skaffe den matematiske kompetansen som er nødvendig for å opprettholde og utvikle et høyteknologisk samfunn.

Programfaget matematikk gir fordypning i matematikk for videre studier og arbeid innen en rekke områder.

Matematikk R (R1 → R2)

Arbeid med faget gir en innføring i logisk og analytisk tankegang og øvelse i å lage matematiske modeller for å beskrive naturvitenskapelige sammenhenger.

Passer for:

- Elever med bakgrunn fra 1T
- Elever som vurderer å ta høyere utdanning innen realfagene
- Elever som kan tenke seg et arbeid innen naturvitenskap, medisin, teknologi, datafag, økonomi og utdanningssektoren

Gir:

- tilstrekkelig fordypning i matematikk for spesiell studiekompetanse.
- realfagpoeng: 0,5 (R1) + 1,0 (R2)

Matematikk S (S1 → S2)

Arbeid med faget gir øvelse i å lage matematiske modeller for å forstå og analysere viktige samfunnsproblemer og innen økonomi.

Passer for:

- Elever med bakgrunn fra 1P og 1T
- Elever som vurderer å ta høyere utdanning innen økonomi, samfunnsfag, språk
- Elever som kan tenke seg et arbeid innen sentrale samfunnsområder som f. eks. økonomi, helse, miljø og globalisering

Gir:

- tilstrekkelig fordypning i matematikk for spesiell studiekompetanse.
- realfagpoeng: 0,5 (S1) + 0,5 (S2)

Hovedforskjellen på R og S:

- Begge programfagene har emner innen **algebra, funksjoner** og **sannsynlighet**, men det er likevel stor forskjell på hva som blir behandlet innen disse emnene.
- **Matematikk R** har i tillegg **geometri** og **differensiallikninger**, mens **Matematikk S** har **statistikk** og **lineær optimering**.
- Elever som velger faget fysikk, bør velge **R**.

KJEMI

Vi er omgitt av kjemiske stoffer overalt. De fleste vil derfor ha nytte og glede av å lære kjemi. Kjemikere er viktige bidragsytere i utvikling av fagområder som bioteknologi, nanoteknologi, medisin farmasi, miljøfag, nye materialer og nye energikilder. Hvis du skal studere medisin, veterinærmedisin, farmasi, landbruksfag, tekniske fag eller andre realfag, vil du ha ekstra nytte av kjemi. Programfaget skal også bidra til forståelse av hvordan stoffer påvirker miljøet, og hvordan utvikling av nye industrielle metoder kan redusere belastningen på miljøet. Kjemikunnskaper er derfor viktig for å kunne gjøre seg opp meninger om, og delta i samfunnsdebatten i en rekke spørsmål som forurensninger, kosthold, helse med mer. Du vil også få opplæring og øvelse i laboratoriearbeid hvor gjennomføring av forsøk og vurdering av resultater står sentralt. Dette oppøver evne til å arbeide systematisk og kritisk.

Programfag kjemi 1 (Må tas før kjemi 2)

Kurset omhandler og viderefører en del områder hvor de fleste har noen forhåndskunnskaper, som atomlære, periodesystemet, kjemiske bindinger, og navnsetting på stoffer. Beregninger av masse og volumforhold i kjemiske reaksjoner, vurdering av hvilke reaksjoner som går av seg selv og beregning av energiutbytte ved kjemiske reaksjoner vil være nytt for de fleste. Forhold som avgjør farten på kjemiske reaksjoner og reaksjoner som kan gå begge veier (likevektsreaksjoner) er et annet viktig område av kjemien. Vann skal også behandles med tanke på spesielle egenskaper og bruk som drikkevann. Du vil også lære om oppbygningen av, og virkemåten til forskjellige typer vaskemidler. I forbindelse med syrer og baser skal du lære om målinger og beregninger av pH og bruke titrering som metode for å bestemme konsentrasjonen av sure og basiske løsninger. Organisk kjemi er et stort emne. Det er i dag kjent nærmere 30millioner ulike organiske stoffer. Du vil lære om den systematiske inndelingen av organiske stoffer i stoffgrupper, om navnsetting, egenskaper bruk og framstilling av forskjellige organiske stoffer.

Programfag kjemi 2

Kurset bygger for en stor del på stoff fra kjemi 1. Du vil lære litt om hvordan det i dag forskes for å finne fram til stoffer som er best mulig tilpasset bruken og som belaster miljøet minst mulig. Under syrer og baser vil en gå videre med beregninger av pH i løsninger som kalles buffere hvor pH er forholdsvis stabil. Redoksreaksjoner er kjemiske reaksjoner hvor det overføres elektroner. Redoksreaksjoner er viktig i forbindelse med binding og frigjøring av energi slik som fotosyntese og forbrenning. I kjemisk analyse skal du lære å påvise ukjente stoffer. Dette er morsomt detektivarbeid! I organisk kjemi går en videre fra det en lærte i kjemi 1, og tar blant annet opp reaksjonstyper og påvisningsreaksjoner. Du vil også lære om separasjonsmetoder og moderne analysemetoder som massespektrometri og NMR-spektroskopi. Næringsstoffenes kjemi (karbohydrater, fett og proteiner) blir også behandlet. Du skal også lære om kjemiske reaksjoner i levende celler. Elektrokjemien omhandler korrosjon, kjemien i batterier og hvordan en kan få elektrisk strøm fra kjemiske reaksjoner. Bruk av moderne syntetiske materialer og vurdering av materialer med hensyn til egenskaper, gjenbruk og miljøhensyn blir også behandlet.

FYSIKK

Formål

Menneskene har alltid undret seg over naturen og vært opptatt av å forstå den. Gjennom eksperimenter, observasjoner og teoretisk arbeid er fysikerne kommet langt i å finne grunnleggende prinsipper og lover som beskriver og forutsier fenomener i naturen og i universet.

Programfaget fysikk skal bidra til forståelse av natur, teknologi og fenomener i dagliglivet. Det gir grunnlag for å bruke fagkunnskap i ulike sammenhenger, fra praktiske situasjoner i hverdagen til avgjørelser som påvirker samfunnsliv, natur og miljø. Programfaget fysikk gir innføring i fysikkens begreper, symboler og språk, og knytter teori og beregninger til observasjoner og praktisk laboratoriearbeid. Programfaget skal bidra til å vise fysikkfagets bruk av matematikk og hvordan matematikken brukes til å modellere virkeligheten. I tillegg skal programfaget gi innsikt i at fysikk er en del av kulturarven, og at faget må ses i et historisk perspektiv.

Programfaget skal bidra til å øve opp kritisk holdning til undersøkelser og påstander og gi trening i å argumentere for løsninger på fysikkfaglige problemstillinger. Slik skal opplæringen styrke den enkeltes evne til å skille mellom vitenskapelig basert kunnskap og kunnskap som ikke er basert på vitenskapelige metoder. Programfaget skal gi forståelse av fysikkfaglige problemstillinger og av prosesser som fører til økt innsikt, noe som er et viktig grunnlag for flere studier i høyere utdanning.

Struktur

Fysikk består av to programfag: fysikk 1 og fysikk 2. Fysikk 2 bygger på fysikk 1.

Programfaget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Fysikk 1**

Hovedområder:

Klassisk fysikk
Moderne fysikk
Å beskrive naturen med matematikk
Den unge forskeren
Fysikk og teknologi

Programfag: **Fysikk 2**

Hovedområder:

Klassisk fysikk
Moderne fysikk
Å beskrive naturen med matematikk
Den unge forskeren
Fysikk og teknologi

BIOLOGI

Mennesket har alltid vært avhengig av kunnskaper om naturen for å overleve. Biologisk kunnskap inkluderer alt fra det forunderlige som skjer på mikronivå i det indre av cellene, til samspillet i økosystemene på jordkloden. Faget gir kunnskap knyttet til biologisk mangfold, miljøutfordringer, bærekraftig utvikling, bioteknologiske spørsmål og spørsmål knyttet til kropp og helse.

Programfaget skal gi grunnlag for å bruke biologisk fagkunnskap i ulike sammenhenger, i praktiske situasjoner i hverdagen og til vurderinger omkring etiske spørsmål. Det er allmenndannende og gir samtidig et godt grunnlag for videre studier innenfor biologi og biologirelaterte fag, som for eksempel medisin, farmasi, miljøstudier, landbruksfag.

Praktiske ferdigheter og opplevelser fra laboratorium og feltarbeid sammen med teoretiske kunnskaper, er grunnleggende for biologisk forståelse. Vi pleier derfor å reise på ekskursjon til sjøen og/eller til fjellet

Biologi består av to programfag: biologi 1 og biologi 2. Fagene er bygd opp slik at de kan velges uavhengig av hverandre, men det er en stor fordel å ta biologi 1 før biologi 2.

Biologi 1 tar for seg ulike typer celler og planter og dyr (inkludert mennesket) og deres tilpasning til miljøet de lever i. Det dreier seg blant annet om transport av stoffer, gassutveksling, ekskresjon, formering, immunforsvar. Vi lærer om hva biologisk mangfold innebærer, og om hvordan vi klassifiserer alle livsformene.

Biologi 2 omfatter populasjoner og økosystem og miljø, men vi går også helt inn i celler og studerer fotosyntese og celleånding i detalj. DNA og RNA, enzymer, genetikk, genteknologi og evolusjon er andre viktige emner. Det er veldig fint å ha faget kjemi ved siden av, da det øker forståelsen av biologien.

INFORMASJONSTEKNOLOGI

Formål

Informasjonsteknologien har hatt stor betydning for samfunnsutviklingen de siste tiårene. Teknologien har i løpet av kort tid endret kommunikasjonsmønsteret i samfunnet og skapt nye arbeidsplasser og lærings- og forskningsarenaer. Samfunnet har behov for mennesker som kan forstå, benytte og videreutvikle informasjonsteknologien, men samfunnet trenger også mennesker med en bevisst og kritisk holdning til hva teknologien gjør med mennesker og samfunn. Informasjonsteknologien gir muligheter for å lage helt nye produkter og tjenester gjennom kreativitet og samarbeid over faggrensene, og bidrar dermed til teknologisk innovasjon.

Programfaget skal gi trening i kreativ tenkning og problemløsning og i å formulere presise beskrivelser og finne generelle mønstre. Programfaget skal bidra til å gi innsikt i hvordan informasjon i form av tall, tekster, bilder, grafikk, film, lyd og animasjoner kan struktureres og behandles automatisk som data, og hvilke krav det setter til datamaskiner og annet digitalt utstyr. Gjennom programfaget skal den enkelte få erfaring med bruk av moderne teknologi og relevante utviklingsverktøy, og hvordan sammensmelting av data-, lyd- og bildeteknologi kan gi rom for skapende bruk av teknologien.

Struktur

Informasjonsteknologi består av to programfag: informasjonsteknologi 1 og informasjonsteknologi 2. Fagene er bygd opp slik at de kan velges uavhengig av hverandre.

Programfaget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: Informasjonsteknologi 1

Hovedområder:

Digital samtid
Nettsteder og multimedier
Databaser

Programfag: Informasjonsteknologi 2

Hovedområder:

Planlegging og dokumentasjon
Programmering
Multimediautvikling

GEOFAG

Har du noen gang tenkt på hvorfor skyene ikke faller ned fra himmelen eller hvordan man henter ut olje som ligger 5 kilometer nede i havbunnen i Nordsjøen? Dette er noen få av mange tema som blir belyst i geofag. Nysgjerrigheten om hvordan jorda og atmosfæren fungerer har interessert menneskeheten i århundrer. Denne nysgjerrigheten er også drivkraften for mange forskere rundt om i verden, og den gir oss kunnskap og kompetanse om hvordan vi kan utnytte naturressursene rundt oss og hvordan vi kan løse større og mer alvorlige utfordringer.

Jorda vår er på vei inn i en krise. Temperaturen i atmosfæren stiger hurtig og ukontrollert på grunn av menneskeskapte utslipp av drivhusgasser. Denne temperaturøkningen vil om få år gi oss merkbare og ubehagelige konsekvenser som ekstreme klima- og vær-situasjoner og naturkatastrofer som vil kreve mange liv, etterlate seg enorme ødeleggelser og føre til store menneskelige, samfunnsmessige og økonomiske påkjenninger. Hvis du vil lære mer om klimaproblematikken så er dette et av mange aktuelle tema i geofag.

Programfaget behandler også tema som geologi og platetektonikk. Geologi er et viktig område med tanke på utvinning av olje, kull og gass, samt mineraler. Norge får store inntekter fra å utvinne olje og gass fra havbunnen, med teknologi og kompetanse som er verdensledende. Platetektonikken danner grunnlaget for forståelsen av jordskjelv og vulkanutbrudd. Dette er naturens mest voldsomme krefter og kan påvirke store områder på få minutter.

Isbreer og permafrost dekker store deler av jordens polarområder. Over 70 % av alt ferskvann på jorda ligger lagret i Antarktis alene! Dette enorme kontinentet er dekket av mer enn 4 km tykk is og påvirker klimaet på hele kloden. Isbreer former mye av

landskapet i polarområdene og sørger også for vann til tusener av mennesker slik som India og Bangladesh. I Norge spiller isbreene en viktig rolle innen kraftproduksjonen og dette vil du stifte nærmere bekjentskap med på ekskursionsjoner.

Programfag: **Geofag 1**

Hovedområder:

Geoforskning
Jorda i forandring
Naturkatastrofer
Geofaglig verktøykasse

Programfag: **Geofag 2**

Hovedområder:

Geoforskning
Jorda i forandring
Klimaendringer
Georessurser

X-KURSENE

Kursene Geofag X og Teknologi og forskningslære X er 3-timerskurs. De hører med til programområdet REALFAG. De er først og fremst beregnet på elever som velger matematikk R1 eller S1 og derfor mangler 3 timer på grunn av fritak i fellesfaget matematikk (2T og 2P). Kursene kan også velges av andre elever

GEOFAG X

Geofag X er beskrevet over. Se Geofag 1.

Geofag X er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for.

Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Geofag X**

Hovedområder:

Jorda i forandring

Naturkatastrofer

Geofaglig verktøykasse

TEKNOLOGI OG FORSKNINGSLÆRE X

Formål

Teknologi og forskning er en del av vår kulturbakgrunn og utgjør et grunnlag for vår levestandard. Faglig og teoretisk kunnskap kombinert med evne til å tenke kreativt og nyskapende blir en stadig viktigere utfordring i samfunns- og næringslivet. I en tid der teknologien griper inn på mange områder i arbeidsliv og privatliv, er nyskaping gjennom bruk av teknologi og eksperimentelt arbeid sentralt. Et samfunn trenger teknisk og naturvitenskapelig kompetanse for å sikre framtidig velferd. Den forskningsbaserte kunnskapsutviklingen er omfattende, og det skjer stadig teknologiske nyvinninger. Teknologi og forskningslære representerer to ulike kunnskapsområder, men er likevel knyttet sammen. Programfaget skal bidra til å vise at samspillet mellom disse områdene kan skape en arena for kreativitet og innovasjon.

Programfaget skal gi grunnleggende innsikt i naturvitenskapelige og teknologiske utfordringer og problemstillinger i samfunnet. Det skal søke å gi en helhetlig forståelse av at teknologi og naturvitenskap er i utvikling, og at det skaper etiske utfordringer. Samtidig skal programfaget gi et grunnlag for å vurdere og diskutere teknologiske

produkter og konsekvensene av dem for samfunnet. Programfaget skal gi erfaringer med realfag i praksis og skape en arena for undring og nysgjerrighet. I tillegg skal det gi innsikt i vitenskapsteori og vitenskapsfilosofi sett i et historisk perspektiv, og bidra til å øke bevisstheten om vår egen plass i tid og rom.

Struktur

Teknologi og forskningslære X er spesielt beregnet på elever på Vg2 som velger matematikk programfag. Faget gir ikke full fordypning.

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Teknologi og forskningslære X**

Hovedområder:

Den unge Ingeniøren

Den unge forskeren

Teknologi, naturvitenskap og samfunn

PROGRAMOMRÅDE FOR SPRÅK, SAMFUNNSFAG OG ØKONOMI

ENGELSK – GENERELT OM PROGRAMFAGENE

Engelsk er et av verdens mest utbredte fremmedspråk. Det brukes både som nasjonalspråk og som kommunikasjonsspråk mellom folk med ulike morsmål og ulike kulturbakgrunn. Internasjonale nyhetsmedier og en rekke aktører innenfor musikk, film og andre kulturuttrykk benytter ofte engelsk. God kompetanse i engelsk gir derfor adgang til informasjonskilder og til et internasjonalt kultur- og samfunnsliv. Med Storbritannia og USA som utgangspunkt skal programfaget gi grunnlag for å forstå vesentlige trekk ved globale samfunnsspørsmål og det internasjonale nyhetsbildet.

Både i Norge og i utlandet brukes engelsk innen høyere utdanning, vitenskap og arbeidsliv. For å kunne delta i samfunnsliv og arbeidsliv, både nasjonalt og internasjonalt, blir det stadig mer nødvendig å beherske engelsk på et avansert nivå. Fordi engelsk brukes over hele verden og i alle kulturer blir interkulturell kompetanse en naturlig og nødvendig del av språkkompetansen. Programfaget kan bidra til økt innsikt i andre menneskers levekår, livssyn og kulturytringer, og dermed åpne dører til de mange land og kulturer som bruker engelsk.

Internasjonal engelsk er basisfaget som normalt tas i VG2, Engelskspråklig litteratur og kultur og Samfunnsfaglig engelsk bygger begge på Internasjonal engelsk, men er helt uavhengige av hverandre ellers og kan til og med tas uavhengig av hverandre.

INTERNASJONAL ENGELSK

Dette engelskfaget vil være svært nyttig for alle elever på studiespesialiserende utdanningsprogram. Enten de velger programområdene språk, realfag eller samfunnsfag og økonomi trenger de gode engelskkunnskaper for å lese lærebøker på engelsk, om de går på norske studiesteder eller i utlandet. Faget som bygger på Internasjonal engelsk, tar sikte på å få eleven til å forstå/arbeide med dagsaktuelle og tidløse spørsmål med utgangspunkt i litterære tekster. Som en del av faget skal de presentere et større fordypningsarbeid med emne fra internasjonal engelsk eller et annet fag innen eget programområde. Slik vil de lære å forstå og å bruke fagterminologi fra fordypningsfagene med sikte på seinere studier og framtidig yrke. Gjennom opplæringen skal elevene blant annet også finne fram til og drøfte internasjonale utdanningstilbud og arbeidsmuligheter.

ENGELSKSPRÅKLIG LITTERATUR OG KULTUR

Dette faget som bygger på Internasjonal engelsk, fokuserer på å forstå litteratur og andre kulturelle uttrykksformer i et kulturhistorisk og samfunnsmessig perspektiv. Du skal jobbe i dybden med flere skjønnlitterære verk, filmer, tekster m.m. og det skal være eksempler som er hentet fra renessansen og fram til i dag. Du skal bli bedre skriftlig og muntlig med særlig fokus på å analysere stil og form og du skal på slutten av året kunne bruke et rikt, nyansert og presist ordforråd til å kommunisere om litteratur og kultur samt drøfte lange og språklig krevende framstillinger med allment, faglig og litterært innhold. I løpet av året skal elevene presentere et større fordypningsarbeid.

SAMFUNNSFAGLIG ENGELSK

Samfunnsfaglig engelsk bygger også på Internasjonal engelsk, men i stedet for å jobbe primært med skjønnlitteratur skal dette faget først og fremst sette deg i stand til drøfte hvordan sentrale historiske hendelser og prosesser har påvirket utviklingen av det amerikanske og det britiske samfunnet og andre deler av den engelskspråklige verden. Som en del av dette skal du drøfte spørsmål knyttet til sosiale og økonomiske forhold i noen engelskspråklige land og analysere en regional eller internasjonal konflikt der minst ett engelskspråklig land er involvert. Faget vil i stor grad bestå av drøftinger med utgangspunkt i samfunnsfaglige tekster av alle slag men det er også et læreplanmål som krever en del skjønnlitteratur og film. I dette faget skal litteraturen hentes fra tidsperioden 1900 og fram til i dag. Også samfunnsfaglig engelsk har krav om et større fordypningsarbeid.

FREMMEDSPRÅK – FRANSK, TYSK, SPANSK

I et samfunnsperspektiv er det viktig å beherske flere språk. Det er en forutsetning for samkvem og samarbeid innen handel, reiseliv, kultur, forskning og utdanning, nasjonalt og internasjonalt. God kompetanse i språk vil også kunne være grunnlag for aktiv deltakelse i demokratibyggende virksomhet på tvers av landegrensene og kulturforskjeller.

Programfaget skal gi muligheter til opplevelser, glede og personlig utvikling, samtidig som det åpner for større muligheter i arbeidslivet og for studier i flere språkområder. Programfaget kan også bidra til å utvikle interesse og toleranse, fremme innsikt i egne livsvilkår og egen identitet, og bidra til leseglede, kreativitet, opplevelse og personlig utvikling.

Sentralt i språklæring er et variert ordforråd, språkstrukturer på setnings- og tekstnivå og innsikt i bruk av språket. Utforskning av likheter og ulikheter mellom morsmålet og målspråket inngår i hovedområdet. Kritisk bruk av ulike kilder inngår også.

Kommunikasjon dreier seg om formidling av mening gjennom fremmedspråket. Det omfatter lytting, lesing, skriving, muntlige framstillinger og muntlig spontan samhandling som er knyttet til ulike kommunikasjonssituasjoner, medier, sjangere og språkfunksjoner.

Hovedområdet språk, kultur og samfunn dreier seg om kulturforståelse i vid forstand. Det omfatter emner knyttet til ulike sider ved målspråklandenes samfunnsliv og kultur og bevisstgjøring om kulturelle likheter og ulikheter og hva de betyr for kommunikasjon.

Fremmedspråk I, II og III (Programfag)

Fremmedspråk I er et begynerkurs og har samme kompetansemål som fellesfaget Fremmedspråk nivå I. Fremmedspråk II baserer seg på at man har Fremmedspråk I fra grunnskole eller videregående skole, mens Fremmedspråk III baserer seg på at man har Fremmedspråk II fra videregående skole.

Hvorfor velge FRANSK?

Fransk er et verdensspråk og snakkes på alle kontinenter. Den franskspråklige befolkningen representerer $\frac{1}{4}$ av verdens stater og til sammen 500 millioner mennesker.

Språkkunnskaper i fransk er viktig for videre studier i Frankrike, et land der mange norske studenter tar utdanningen sin.

Innenfor olje og energi er det et tett samarbeid mellom Norge og Frankrike, noe som for eksempel "Trollsamarbeidet" om gass fra Norge er eksempel på.

Fransk er et meget viktig språk innen diplomatiet, utenrikstjenesten ellers, politikk og internasjonale organisasjoner, for eksempel FN, UNICEF, den internasjonale olympiske komite m.fl.

Hvorfor velge TYSK?

Ca 120 millioner har tysk som morsmål. I følge EUs egen meningsmåling kan være tredje europeer kommunisere på tysk. Etter engelsk er tysk det mest brukte språket på Internett

Særlig innen industri, økonomiske og tekniske yrker er det stor handel og tett samarbeid med det tysktalende området. Store norske konserner som Hydro og utenlandske konserner i Norge som Siemens sender jevnlig ansatte for kortere og lengre opphold til Tyskland, Sveits og Østerrike.

Medisin og fysioterapi er eksempler på populære studier for nordmenn i tysktalende land.

Tysk er et språk som er nært i slekt med norsk, og som på tross av en noe strengere grammatikk er lett å lære for alle som behersker norsk godt. I tillegg finnes det en stor litterær kulturskatt, spennende historie og store mennesker med tilknytning til det tyske språkområde.

Tysk er det språket som flest europeere har som sitt morsmål, ca 100 millioner.

Hvorfor velge SPANSK?

Spansk er det offisielle språk i 20 land i verden i dag. Gjennom arbeidet med spansk får du et innblikk i mange spennende kulturer – både i Spania og Latin-Amerika. Dessuten er spansk det mest brukte språket i U.S.A etter engelsk.

Spania er fremdeles turistland nr.1, og Latin-Amerika øker stadig i popularitet som reisemål.

Mange velger å ta deler av sin høyere utdanning i et spansktalende land. Dette gjelder innenfor områder som handel, økonomi, reiseliv og bistandsarbeid.

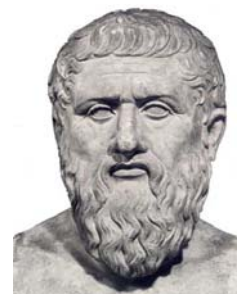
Det er lett å lære uttalen på spansk. Du blir fort flink til å uttale og skrive lydene riktig. Verbsystemet er ”ryggraden” i språket, og lærer du først dette, er mye av jobben gjort.

Stadig flere velger å lære spansk. På verdensbasis er det i dag over 40 millioner som lærer språket. Nå har også du muligheten til å bli en av disse.

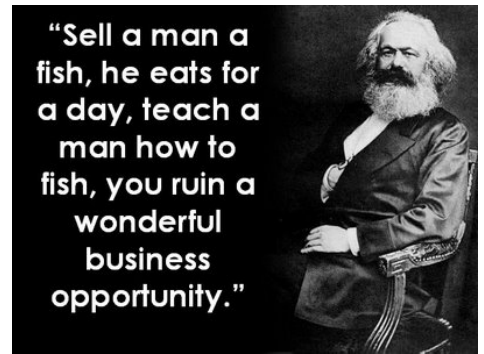
HISTORIE OG FILOSOFI

Hva er faget historie og filosofi?

Faget er med på å gi en generell kompetanse gjennom studier av vestens kultur og tenkning, slik den kommer til uttrykk i noen av historiens mest innflytelsesrike tekster. Du vil dessuten få øving i å analysere komplekse problemstillinger, tenke i helheter, fremme gode argumenter og avsløre dårlige argumenter i en gitt sak. Dette er grunnleggende ferdigheter i alle typer arbeid. Faget gir deg en tverrfaglig kompetanse og evne til selvstendig tenkning, slike kvaliteter er etterspurt i organisasjoner, kommune, stat og næringsliv.

Historie og filosofi 1 gir en gjennomgang av viktige historiske hendinger og utviklingstrekk. Vi tar også for oss den filosofiske bakgrunnen for idealer og verdier som har preget kulturer og samfunn i fortiden, og som fremdeles har betydning i vår tid. Denne kunnskapen er ikke minst viktig for å forstå andre kulturers verdigrunnlag slik at en kan få en dialog på tvers av historiske motsetningsforhold. Vi tar for oss tekster fra babylonske skapelsesmyter til 1800 tallets politiske tenkning.

I Historie og filosofi 1 legger vi vekt på å kunne lese ulike kilder og forholde oss kritisk til dem. Vi arbeider også med den filosofiske samtalen og lærer å argumentere for og imot filosofiske spørsmål som står sentralt i de ulike periodene.

Historie og filosofi 2 konsentrerer seg om den moderne tiden, dvs. fra ca 1750 fram til i dag. Vi ser på hvordan det moderne samfunnet ble skapt og hvilke filosofiske tankeganger som ligger bak det, med fokus bl.a. på kjente filosofer som Karl Marx, Friedrich Nietzsche, Søren Kierkegaard. Vi går dypere inn i historiske hendelser som er nevnt i fellesfaget Historie, og diskuterer utfordringene filosofene traff i møte med disse hendelsene og hvordan de påvirket tankegangene sine. Vi dekker temaer som vitenskapsfilosofi, eksistensialisme, fascisme, feminisme.

I Historie og filosofi 2 er filosofisk samtale en av de viktigste arbeidsmetodene. Elevene oppfordres til å tenke selvstendig, undersøke egne forestillinger og utfordre hverandres meninger. Vi bygger videre på arbeid gjort i Historie og Filosofi 1 for å utvikle en større historiebevissthet.

ØKONOMISTYRING OG ØKONOMI OG LEDELSE

OVERSIKT OVER HOVEDOMRÅDENE

Programområde Økonomistyring	Programområde Økonomi og ledelse
Hovedområder: Næringsliv og samfunn Økonomistyring Etikk og miljø	Hovedområder: Bedrift og samfunn Markedstilpasning og produksjonsplanlegging Organisasjon og ledelse

Programfaget økonomi og ledelse bygger på programfaget økonomistyring.

Programfagene skal bidra til å utvikle kompetanse i økonomistyring, bedriftsledelse og organisering som forutsetning for effektiv ressursforvaltning. Programfaget skal også bidra til forståelse for samspillet mellom økonomi, miljø og teknologi og fremme markedstilpasning, investering og produksjon i tråd med prinsipper for bærekraftig utvikling.

Opplæringen er allmenndannende, studieforberedende og yrkesrettet. Den bidrar til å øke kompetansen om hvordan en virksomhet drives og utvikles og øker forståelsen for etiske og miljømessige konsekvenser ved næringsvirksomhet. Et formål er å gi innsikt i bedriftens arbeidsoppgaver og beslutningsprosesser og gi grunnlag for å forstå den rollen private og offentlige bedrifter og organisasjoner spiller i samfunnet.

I programfaget **økonomistyring** vil du blant annet lære å sette opp priskalkyler og budsjetter samt føre og analysere regnskap. I tillegg legges det vekt på temaer som arbeidsmiljø og helse – miljø og sikkerhet (HMS).

I programfaget **økonomi og ledelse** vil du få kunnskaper om bedriftsøkonomisk analyse og beslutninger for å bedre lønnsomheten. Du lærer blant annet om hvordan bedriften bør tilpasse seg i markedet, investeringer, beregne bedriftens pengebehov og finanskostnader. Du vil også få kunnskaper om ledelse og organisasjonsstrukturer.

Opplæringen legger til rette for bruk av ulike læringsarenaer som kan gi både en teoretisk og praktisk tilnærming til faget og stimulere til kontakt og samarbeid med arbeids- og næringsliv. Læringsarbeidet legger til rette for varierte arbeidsformer og utstrakt bruk av IKT-baserte verktøy (regneark, tekstbehandling, Internett, presentasjonsverktøy og regnskapsprogram).

Hvorfor velge programfagene økonomistyring og økonomi og ledelse:

- Allmenndannende fag
- Gir godt grunnlag for studier på universitet og høyskoler
- Gir nesten ubegrensede yrkesvalg
- Gir gode jobb-, karriere- og lønnsmuligheter
- Virkelighetsnære fag
- Mye bruk av IKT
- Samarbeid med arbeids- og næringsliv
- Varierte arbeidsmetoder
- Nyttig kunnskap i alle yrker
- Interessante, tidsriktige og moderne fag

Hvem kan velge faget:

Alle som skal jobbe i bedrifter må forholde seg til mennesker og til bedriftens økonomi. Det er vanskelig å jobbe i dagens samfunn uten å møte på økonomiske problemstillinger. Programfagene er derfor relevante uansett videre studier og yrkesvalg. I tillegg så gir fagene god trening i bruk av IKT og gode muligheter for jobb etter videregående opplæring. Fagene gir deg faglig tyngde for å studere økonomi videre. Du kan for eksempel bli siviløkonom, revisor, regnskapsfører, eiendomsmegler eller drive med forretningsjuss.

SAMFUNNSØKONOMI

Formål

Økonomi spiller en vesentlig rolle i menneskenes liv og hverdag, og et samfunns økonomi er avgjørende for innbyggernes levestandard og velferd. I en globalisert økonomi med store forskjeller mellom fattige og rike land er det viktig å forstå hvilke faktorer som er med på å bestemme verdenssamfunnets økonomiske utvikling. Samtidig er det nødvendig å vite hvordan økonomisk vekst kan innebære nye utfordringer med hensyn til miljø og bærekraftig utvikling.

Samfunnsøkonomi skal bidra til å gi innsikt i økonomiske prosesser og sammenhenger både nasjonalt og internasjonalt. Videre skal faget motivere for samfunnsengasjement og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Samfunnsøkonomisk forståelse vil gi et bedre grunnlag for å delta i samfunnsdebatten og foreta økonomiske valg. Samfunnsøkonomi er derfor også et allmenndannende fag.

Struktur

Samfunnsøkonomi består av to programfag: samfunnsøkonomi 1 og samfunnsøkonomi 2. Samfunnsøkonomi 2 bygger på samfunnsøkonomi 1.

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Samfunnsøkonomi 1**

Hovedområder:

Markedsteori
Nasjonalregnskap og økonomisk vekst
Arbeidsmarked og arbeidsledighet
Prisvekst og pengepolitikk
Inntektsfordeling og miljøproblemer
Internasjonal økonomi

Programfag: **Samfunnsøkonomi 2**

Hovedområder:

Markedsteori
Økonomisk vekst
Arbeidsledighet og økonomisk politikk
Inntektsfordeling og miljøproblemer
Internasjonal økonomi

MARKEDSFØRING, STRATEGI OG LEDELSE

Formål

Samfunnsutviklingen går i retning av større, åpnere og mer konkurransepregede markeder. Markedsføringen er et av "tannhjulene" i bedriftsmaskineriet hvor planene legges for hvordan en bedrift skal hevde seg i konkurransen og lykkes i markedet. Det er bare de bedrifter som klarer å finne frem sine beste konkurransefortrinn og utnytte disse, som vil overleve og ha fremgang.

Kompetanse om hvordan markedet fungerer nasjonalt og internasjonalt, og hvordan psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer påvirker forbrukernes atferd, er derfor viktig.

Faget markedsføring og ledelse har til hensikt å gi økt forståelse for hvordan marked, organisasjon og ledelse spiller sammen.

Det er markedsføreren som analyserer markedet, finner frem til ulike målgrupper og kartlegger målgruppens behov. Her legges planene for hvordan konkurransemidlene,

produkt, pris, distribusjon og påvirkning skal tas i bruk for å tilfredsstille de valgte målgruppene behov på den beste måten. Dermed er markedsføringen også i stor grad styrende for hvordan resten av bedriften arbeider. For eksempel vil valg av produkter og kvaliteten på disse, i stor grad være styrt av markedsføringen og de planene som legges der.

Markedsføring representerer ikke ett fagområde, men henter kunnskaper fra en rekke andre fagområder - som økonomi, psykologi, sosiologi, reklame, organisasjon og ledelse.

Struktur i felles programfag

Markedsføring og ledelse består av to programfag: markedsføring og ledelse 1 og markedsføring og ledelse 2. Markedsføring og ledelse 2 bygger på markedsføring og ledelse 1.

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Markedsføring, strategi og ledelse 1**

Hovedområder:

Marked og målgrupper
Psykologi og kjøpsatferd
Situasjonsanalyse og markedsinformasjon
Konkurransemidlene
Organisasjon og ledelse

Programfag: **Markedsføring, strategi og ledelse 2**

Hovedområder:

Situasjonsanalyse og markedsinformasjon
Konkurransemidlene
Personalutvikling og ledelse
Markedsstrategi og markedsplanlegging
Etikk og samfunnslære

SOSIOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI

Sosiologi og sosialantropologi er samfunnsfag som skal hjelpe deg til å forstå mer av samfunnet rundt deg. I samfunnsfagene er det viktig å ha en spørrende holdning til det du ser rundt deg. Samfunnsfagene forsøker å finne svar på hvordan samfunnet er bygget opp og hvorfor vi oppfører oss som vi gjør.

Faget er bygd opp rundt fem hovedområder:

Hovedområdet samfunnsvitenskapelige tenkemåter handler om tenkemåter i sosiologi og sosialantropologi, sosial atferd og sosiale systemer. Det dreier seg også om hvordan samfunnsforskeren innhenter kunnskap om samfunnet.

Hovedområdet kulturforståelse handler om likheter og forskjeller mellom kulturer. Det dreier seg også om stabilitet og endring i kulturer, familie- og slektskapsordninger, ekteskapets funksjoner og religionens betydning for individ og samfunn.

Hovedområdet sosialisering dreier seg om sosialisering i ulike kulturer, primær- og sekundærgrupper og om massemedienes rolle i sosialiseringen. Det handler også om kommunikasjon mellom mennesker og sosiale avvik.

Hovedområdet produksjon og arbeid handler om produksjon i ulike kulturer og tidsepoker og om arbeidets betydning for individ og samfunn. Det dreier seg om organisasjonsteorier, arbeidsmiljø, kunnskaps- og informasjonssamfunnet og internasjonal arbeidsdeling.

Hovedområdet fordeling av goder handler om makt og fordelingsspørsmål i forhold til politiske ideologier. Det dreier seg også om lagdeling, klasser, sosial ulikhet og mobilitet.

De fleste elevene tar faget i VG2.

AKTUELLE LENKER

Kompetansemål

http://www.udir.no/templates/udir/TM_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=5&sortering=2&kmsid=179837

Informasjon om programfaget på skolens nettsider

http://www.gjovik.vgs.no/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=85&Itemid=166

POLITIKK OG MENNESKERETTIGHETER

Programfaget politikk og menneskerettigheter skal bidra til å utvikle selvstendige individer. Faget skal stimulere til engasjement og demokratisk deltakelse. Faget er delt inn i fem hovedområder. Faget tar for seg politiske prosesser og institusjoner, og gir bl.a. kunnskap om hvordan beslutninger tas og hvordan du selv kan være med på å påvirke politiske beslutninger. Et annet kunnskapsområde, demokrati og medborgerskap, handler om demokratiets tradisjoner og hvilke utfordringer demokratiet har i dag. Faget tar også for seg det internasjonale samfunnets spilleregler. Vi ser bl.a. på internasjonale konflikter, organisasjoner og avtaler. Problemstillinger knyttet til fred, sikkerhet og miljø står også sentralt i faget. Menneskerettighetenes verdigrunnlag står sentralt i faget. En ser på hvordan menneskerettighetene har utviklet seg og hvordan de fungerer i dagens verdenssamfunn.

Det benyttes flere arbeidsmetoder, men diskusjoner benyttes kanskje oftere i dette faget enn i andre fag. Det fokuseres også på å trekke inn aktuelle nyheter i undervisningen.

Programfaget politikk og menneskerettigheter bygger på programfaget sosiologi og sosialantropologi.

SOSIALKUNNSKAP

Har du noen gang tenkt over hva barneoppdragelsen betyr for personlighetsutviklingen din? Hvorfor ble jeg akkurat slik jeg er? Naturforskerne vil kanskje hevde at forklaringen ligger i genene dine, men det er ikke hele forklaringen. Miljøet vi vokser opp i og lever i, påvirker oss og former oss. Dette lærer du om i sosialkunnskap.

Og hva med kjæresten og samlivspartneren? Det er ikke alltid slik at lykkeprinsen og lykkeprinsessa finner hverandre, for de færreste mennesker på jakt etter en partner er på riktig sted til riktig tid. Samliv utgjør en sentral del av livsløpet for de fleste mennesker, og i dette faget får du innsikt i teorier om valg av samlivspartner, årsaker til samlivsbrudd og forebygging av samlivsproblemer. Hvem er forresten det sterke kjønn? Og det svake?

Livet er ikke alltid en dans på roser. Få mennesker lever et helt liv uten problemer og kriser. Sosialkunnskap tar for seg temaer som psykiske kriser, omsorgssvikt, barnemishandling, samlivsproblemer, aldring, kriminalitet og rusmiddelmissbruk. Hva er det som gjør at Norge, som et av verdens rikeste land, ikke klarer å ta vare på sine eldre, syke og mennesker i en vanskelig livssituasjon? Vi lever i et godt utviklet velferdssamfunn med rett til både velferd og frihet, men alle får likevel ikke tilgang til slike goder. Antall nyfattede i Norge øker, og vi har store utfordringer knyttet til

innvandring, eldreomsorg og funksjonshemmede. Hvordan kan samfunnet bli mer inkluderende og mindre utstøtende og utestengende når det gjelder grupper i samfunnet som har det vanskelig?

Har du noen gang lurt på hvor all informasjon i samfunnet kommer fra, hvordan den lages og hvem som lager den? Mye av dette er resultatet av samfunnsvitenskapelig forskning, og den bør være troverdig og pålitelig. I dette faget får du selv prøve deg i forskerrollen ved at du skal planlegge, gjennomføre og analysere egne undersøkelser om faglige problemstillinger og tolke resultatene.

Sosialkunnskap tar for seg ulike faser i livet fra vugge til grav og er et svært virkelighetsnært fag. I arbeidet med faget vil du oppleve at dine erfaringer er en stor del av pensum, og det kan gi deg både bedre selvinnsikt og dypere samfunnsforståelse. "Alt henger sammen med alt" som det heter i et kjent ordspråk.

Sosialkunnskap har fem hovedområder:

Samfunnsvitenskapelige arbeidsmetoder

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/tm_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=2&ho=179839

Livsfasene

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/tm_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=2&ho=179840

Velferdsforskjeller

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/tm_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=2&ho=179841

Sosiale problemer

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/tm_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=2&ho=179842

Velferdsstat og menneskerettigheter

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/tm_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=179835&visning=2&ho=179843

Programfaget sosialkunnskap bygger på programfaget sosiologi og sosialantropologi.

RETTSLÆRE

Du har kanskje sett filmer der en forbryter får fengselstraff? I rettslære 1 får du lære om hva som skal til for at noen kan straffes, og hvor streng straffen blir. Du lærer å finne de riktige lovene og å tolke loven. Du lærer å finne avgjørelser i lignende saker som domstolen har avsagt på Lovdata.no.

Visste du at dersom du kjører på en person kan du bli straffet for uaktsomt drap? Du får også være tilstede i en rettssak og se hvordan en straffesak foregår.

Du har kanskje selv opplevd eller kjenner noen som har opplevd at foreldrene går fra hverandre etter at de har vært gift eller samboere i mange år? I familieretten blir du

kjent med reglene for hvem av foreldrene barna skal bo hos og hvem som skal overta boligen og hvordan det økonomiske oppgjøret blir etter et samlivsbrudd.

Hva skjer hvis noen dør – hvem skal ha arven? I arveretten lærer du om lovens arvetavle, dvs. hvem som skal arve hvis det ikke er skrevet noe testament, og hvilken betydning et testament har.

Kanskje du har en jobb ved siden av skolen? Har du en skriftlig arbeidsavtale? Hva med dine rettigheter med hensyn til ferie og feriepenger, kjenner du de? Dette kan du lære om i arbeidsretten.

Har du opplevd at noen har ødelagt noe du eier? Har du fått erstatning for dette? I rettslære 2 lærer du hva som skal til for at du skal kunne få erstatning og at du kan bli ansvarlig for skader du gjør. Foreldrene kan også bli erstatningsansvarlig for sine barns handlinger.

Er du opptatt av menneskerettigheter? Her lærer du om hvilke lover som regulerer dette.

Kanskje du har kjøpt en pc eller en mobiltelefon som har feil eller går i stykker etter kort tid. I kjøpsretten lærer du om hvilke rettigheter du har til å få en ny pc eller en ny mobiltelefon. Hvor mange ganger skal forretningen få forsøke å rette feilen før du kan kreve å få en ny pc?

Vet du i hvilke tilfelle du har angrerett ?

Alt dette og mer lærer du i rettslære. Du lærer metoder for å løse juridiske problemer, og du skal finne lovteksten og tolke loven samt drøfte og komme til en konklusjon. Du får nærmest en dommers rolle. Du utvikler din evne til å bruke loven og til refleksjon og kritisk tenking. Rettslære skal bidra til at du kan se en sak fra flere sider og skille mellom rett og urett.

Rettslære 1 har 6 hovedområder:

- Metodelære
- Familierett
- Arverett
- Arbeidsrett og likestilling
- Strafferett
- Rettergangsordningen

Rettslære 2 har 6 hovedområder:

- Metodelære
- Erstatningsrett
- Menneskerettigheter
- Avtalerett
- Kjøpsrett og forbrukerrettigheter
- Forvaltningsrett

Ved å følge linken nedenfor kommer du til læreplanen i rettslære.

http://www.udir.no/templates/udir/TM_L%C3%A6replan.aspx?id=2100&laereplanid=182793&visning=2

MEDIE- OG INFORMASJONSKUNNSKAP

Formål med programfaget

I medie- og informasjonskunnskap er forholdet mellom medium og samfunn helt grunnleggende. I dette faget ser en på media i et historisk perspektiv for å skape forståelse for ytringsfrihet og demokratisk tankegang. Medias makt, både nasjonalt og internasjonalt, og mulighet for å påvirke deg og meg er et viktig og interessant område. Gjennom medie- og informasjonskunnskap oppøves evnen til å se kritisk og analytisk på media i samfunnet.

Hver og en av oss bør kunne uttrykke egne meninger slik at andre forstår hva vi faktisk mener. I programfaget legges det vekt på selvinnsikt og evnen til å se sammenhengen mellom medium og identitet. Opplæringen tar sikte på å gi den enkelte kunnskap om medias rolle i samfunnet rundt oss. Innholdet i programfaget gir en god basis for både yrkesliv og studier ved høyskoler og universitet.

I medie- og informasjonskunnskap er det viktig å finne gode kilder til informasjon. Like viktig er det å kunne håndtere, bruke og evaluere den informasjonen en finner. Kildene kan en blant annet ha nytte av når en skal jobbe innenfor ulike sjangere i tekst-, bilde- og lydmedier og kombinasjoner av disse. Kreativitet og bruk av estetisk sans kommer inn under produksjonsfeltet i de ulike mediene. Journalistisk metode er en viktig del av det å publisere et budskap, enten det skjer via lyd, bilde eller tekst.

Programfaget gir den enkelte mulighet til å jobbe individuelt eller i grupper. Bevissthet rundt egne og andres valg som mediebruker og/eller egne og andres metoder som medieprodusent, er en forutsetning for opplæringen i medie- og informasjonskunnskap.

Struktur

Medie- og informasjonskunnskap 2 bygger på medie- og informasjonskunnskap 1.

Programfag: **Medie- og informasjonskunnskap**

Hovedområder:

Medie- og informasjonskunnskap 1

Medie- og informasjonskunnskap 2

Medie- og informasjonskunnskap 3

ENTREPRENØRSKAP OG BEDRIFTSUTVIKLING

Har du noen gang tenkt over hva som skal til for å starte, drive og utvikle en bedrift i Norge?

Formålet med faget entreprenørskap og bedriftsutvikling er å gi dere en innsikt i hvordan man kan gjøre dette. Faget skal bidra til forståelse for entreprenørskap og hvilken rolle entreprenørskap spiller for næringsutviklingen i Norge.

I tillegg skal faget øke forståelsen for etiske og miljømessige konsekvenser ved næringsvirksomhet. Opplæringen skal gi forståelse for ulike fagområder som ledelse, økonomi, markedsføring, salg og personalpolitikk. Faget skal gi innsikt i innovasjon og hva dette betyr for bedriftsutvikling. Videre skal faget gi innsikt i Norges rolle i internasjonal økonomi og i nye internasjonale markedsmuligheter. Opplæringen skal fremme tverrfaglig forståelse og sammenheng og gi innsikt i behovet for nettverksbygging. Videre skal opplæringen stimulere til nysgjerrighet, kreativitet, samarbeid, refleksjon, analytisk og helhetlig tenkning.

Faget formidler kunnskap, ferdigheter og holdninger som skal bidra til at dere blir kreative, nyskapende og produktive mennesker. Faget er praktisk, nyttig og spennende og bidrar til å utvikle samfunnet omkring oss.

Opplæringen skal legge til rette for variert bruk av læringsarenaer og stimulere til samarbeid med arbeids- og næringsliv. Det å arbeide med virkelighetsnære, praktiske problemstillinger eller å etablere en ungdomsbedrift vil være metoder som skaper sammenheng mellom teori og praksis i opplæringen.

Læreplanen:

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Læreplan.aspx?id=2100&laereplanid=408300

Struktur

Entreprenørskap og bedriftsutvikling består av to programfag: Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1, som har hovedområdene:

- entreprenørskap
- etablering
- drift

http://www.startsiden.no/okonomi_og_naringsliv/bedrift/etablering/index.html

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2 som har hovedområdene:

- bedriftsutvikling
- innovasjon
- internasjonalisering

<http://www.innovasjonstjenester.no/>

Programfagene kan tas uavhengig av hverandre.

Vurdering og eksamen

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Laereplan.aspx?id=2100&laereplanid=408300&visning=6

VALGFRIE PROGRAMFAG

BREDDEIDRETT

Fra mange og grundige undersøkelser vet vi at det å være i bevegelse – trene – mosjonerer har en god innvirkning på oss mennesker. Det kan gi overskudd til å mestre hverdagens krav, det kan gjøre deg friskere og gladere.

Når du trener ferdigheter og fysiske egenskaper lærer du deg selv å kjenne gjennom de utfordringer du møter. Har du evnen til å spille sammen med de andre på basketlaget? Viser du fair play i innebandy? Hvordan takler du seirer og nederlag? Gjennom fysisk aktivitet kan du få svar på disse spørsmålene.

Det å trene – utvikle seg – å sette seg mål er utfordringer vi blir konfrontert med i breddeidrett. Klarer vi for eksempel det gode mottaket i volleyball, vil vi få til to-takter og layup i basketball, eller klarer vi å "perse" på 3000 meter?

Opplæringen i programfaget skal gi bred erfaring knyttet til allsidig kroppsbruk og praktisk idrettslig aktivitet der ferdighets utvikling er sentralt. Breddeidrett 2 bygger på Breddeidrett 1. Hovedinnholdet i begge programfagene er allsidig utvikling av utholdenhet, styrke, spenst, hurtighet, bevegelighet og koordinasjon. Disse ferdigheter utvikler vi bl.a. ballspill (Fotball – basketball – volleyball – innebandy) Friidrett (3000m – lengde – 100m – kule)

Dessuten er basistrening og grunntrening viktig.

En ukeplan består av en dobbelttime ballspill, en dobbelttime med utholdenhet og styrke og en dobbelttime med egentrening.

TRYKK OG FOTO

Dette kurset er hentet fra programområdet "Formgivingsfag" og er et valgfritt programfag.

Programfaget gir grunnlag for å forstå hvor viktig trykkteknikken og fotografiet er som egne uttryksmiddel. Programfaget har et kunstnerisk perspektiv der personlig uttrykk står i sentrum.

Gjennom skapende arbeid med foto, trykk og grafiske teknikker kan elevene utvikle egne uttrykk og kunnskap om og ferdighet innen visuell kommunikasjon. Opplæringa i programfaget preges av utprøving av materiale, teknikker og arbeidsmåter i verksteder.

Møte med foto og trykk av sentrale utøvere, både kunstnere og handverkere vil òg kunne være et viktig korrektiv og inspirasjon til eget arbeide.

Grafisk uttrykk

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- bruke ulike visuelle verkemiddel i skapende arbeid
- bruke tegning, foto og skrift i arbeid med å utvikle trykk
- bruke og vurdere valør og farge, flate og kompositoriske virkemiddel i grafiske uttrykk
- manipulere og overføre bilder ved hjelp av digitale verktøy
- dokumentere egne grafisk arbeid og følge rutiner for signering
- utarbeide layout for ulike formål

Teknikk og materiale

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- planlegge og utføre ulike former for trykk
- vurdere om ideer, skisser og tegninger egner seg for reproduksjon
- bruke ulike teknikker i overføring av motiv til trykk
- utføre trykk på ulike underlag og vurdere resultatet
- bruke ulike fotografiske teknikker rett
- bruke materiale og utstyr i tråd med retningslinjer for helse, miljø og sikkerhet

Foto, grafikk og samfunn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- gjøre greie for rolla til det masseproduserte bildet i samfunnsdebatten
- vurdere foto som reportasje, dokumentasjon og kunstuttrykk
- presentere sentrale verk innenfor bokkunst og illustrasjon
- karakterisere arbeid av sentrale grafikere, fotografer, grafiske designere og tekstilkunstnere
- presentere særtrekk i grafiske arbeid frå ulike kulturer

DANSETEKNIKKER

Dette kurset er hentet fra programområdet for dans.

Dans framstår i mange ulike former og speiler et kunstnerisk og kulturelt mangfold. Som kunstart kommuniserer dans gjennom ulike sceniske danseuttrykk og danseteknikker. Som kulturuttrykk bidrar dans til kulturellforståelse og estetisk refleksjon for individet så vel som i samfunnet.

Programfaget danseteknikker skal ivareta den utøvende, skapende og reflekterende dimensjonen ved dans. Den enkelte skal få erfaring med ulikedanseteknikker og danseuttrykk. Opplevelse, sansning og utfoldelse er sentrale elementer i all danseerfaring, og programfaget skal bidra til at den enkelte ut fra sine egne forutsetninger kan utfolde seg og oppleve mestring.

Gjennom utøvelse av dans og samhandling skal opplæringen synliggjøre sammenhenger og overføringsverdier mellom ulike danseteknikker. Opplæringen skal bidra til å styrke den enkeltes følelse av selvstendighet og medansvar, og inspirere til videre danserisk utvikling.

Utøvelse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne vise grunnleggende prinsipper for klassisk ballett, jazzdans og moderne

dans / samtidsdans utforske og beskrive de ulike danseteknikkenes stil og bevegelseskvaliteter utforske og anvende bevegelser gjennom improvisasjon

Refleksjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne beskrive riktig bruk av plassering i danseutøvelse reflektere over og beskrive de ulike danseteknikkenes relasjon til musikk beskrive relasjoner mellom improvisasjon og danseteknisk utvikling

VISUELL KULTUR OG SAMFUNN –

Føremål

Kunnskap om kva rolle kunst, design og arkitektur spelar i ulike kulturar, epokar og samfunn, er avgjerande for å forstå si eiga tid og ulike ytringar. Global distribusjon av bilete gjennom TV og Internett har auka behovet for kunnskap om eigen og andres visuelle kultur. Visuell kultur er ein sentral del av den kulturelle kompetansen.

Visuell kultur og samfunn skal stimulere til kulturforståing og evne til analyse og kritisk tenking om kunst, design, arkitektur og omgjevnader. Programfaget skal leggje grunnlag for forståing av samspelet mellom samfunnskraftene og den menneskelege faktoren i visuell kommunikasjon. Programfaget skal vidare medverke til å utvikle kunnskap om kultur, estetisk vurderingsevne og medvit om den rolla formkultur har i ulike samfunn. Dette kan medverke til personleg utvikling og auke gleda i møte med kunst, design og arkitektur.

Opplæringa i programfaget skal ta utgangspunkt i konkrete døme på kunst, design og arkitektur, og setje dette inn i ein kulturell og samfunnsmessig samanheng. Visuell kultur i lokalmiljøet kan medverke til å gjere innhaldet i programfaget levande. Samtidsarenaer for kunstoppleving og bevaring, utvikling og formidling av kultur kan vere ei viktig kjelde til innsikt i kunst- og formuttrykk i fortid og notid.

HOVUDOMRÅDE

Kunst og samfunn

Hovudområdet *kunst og samfunn* handlar om kunst i eit samfunnsmessig perspektiv, nasjonalt og internasjonalt. Det handlar òg om samanhengen mellom sentrale verk i kunsthistorie og religion, estetikk, rådande idear og politikk. Samtidskunst blir utdjupa i lys av historia og notida. Kunst- og kulturkritikk står òg sentralt i hovudområdet, og fagterminologi og tolking av ulike kunstuttrykk er vesentleg.

Design og samfunn

Hovudområdet *design og samfunn* handlar om design og handverkstradisjon i eit samfunnsmessig perspektiv, nasjonalt og internasjonalt. Korleis tradisjon har påverka nyare formuttrykk, står òg sentralt. Det er lagt vekt på samanhengen mellom formuttrykk på den eine sida og individ, behov, teknologi og masseproduksjon på den andre sida. Tilhøve knytt til estetiske uttrykk, kvalitet og merkevarebygging er ein del av hovudområdet. Hovudområdet tek opp etiske og økologiske tilhøve og formgjeving for ulike brukargrupper.

Arkitektur og samfunn

Hovudområdet *arkitektur og samfunn* handlar om arkitektur og omgjevnader i eit samfunnsmessig perspektiv, nasjonalt og internasjonalt. Samanheng mellom byggjeskikk, arkitektur og ideologi er vesentleg. Prosessar i byggjesaker og problematikk kring bevaring, omforming og utvikling blir teke opp i hovudområdet. Omsyn til brukarar, miljø, funksjon, etikk og økologi står sentralt.